

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНИХ НАУК**

**Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції
26 березня 2020 року**

УМАНЬ – 2020

УДК 34:001.891](06)

A43

**Рекомендовано до друку Вченою радою історичного факультету
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 28 жовтня 2020 року)**

Редколегія:

**проф., к.філос.н. Карасевич А.О. (гол. редактор),
к.філос.н., доц. Фуркало В.І.,
к.політ.н., доц. Бондар С.С.,
к.юрид.н., ст. викл. Олейнічук О.М.**

Рецензенти:

**к.політ.н., доц. Шачковська Л.С.,
к.філос.н., доц. Фуркало В.С.**

A43 Актуальні дослідження суспільних наук: Матеріали VI
Всеукраїнської наукової конференції 26 березня 2020 року. – Умань:
ВПЦ «Візаві», 2020. – 101 с.

Збірник матеріалів VI Всеукраїнської наукової конференції
присвячений актуальним питанням дослідження суспільних дисциплін та
проблемним питанням їх вивчення у вищих навчальних закладах України.

Видання розраховане на науковців, викладачів, студентів
гуманітарних напрямів освіти.

ЗМІСТ

Балановський Я.М. «ПОСТМОСКОВСЬКИЙ СИНДРОМ» – ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ	5
Бержанір А.Л. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ, ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА.....	13
Бондар С.С. ВИТОКИ АКАДЕМІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ В КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ	17
Дзисюк Я.М. ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З ПРИВОДУ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ	20
Запорожець М.О. ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН	26
Карасевич А.О., Карасевич О.О. ВОРКУТИНСЬКЕ ПОВСТАННЯ В'ЯЗНІВ ГУЛАГу НАПЕРЕДОДНІ «ВІДЛИГИ» (ЛИПЕНЬ – СЕРПЕНЬ 1953 Р.)	29
Коваль Д.С. ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК АСПЕКТ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ	37
Кожушко Т.В. СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ УГКЦ: СУЧАСНИЙ СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ	45
Кучер С.А. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ Й ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ВІЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ТА ПЕРЕКОНАНЬ	50
Максимчук О.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СЕЛЯНСТВА	56
Мартиненко Л.Б. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА	60

Олейнічук О.М. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ, ПРОВЕДЕНОГО СЕРЕД СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЩОДО ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ.175 КК УКРАЇНИ	66
Пархета В.І. ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО.....	72
Пісняк В.С. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ ВІДСТАВАННЯ УЧНІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ	76
Фицик Л.А., Фицик І.Д. СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ВИКЛИКИ.....	80
Фуркало В.С., Фуркало В.І. ОСОБЛИВОСТІ ПШИСУХСЬКОГО ХАСИДИЗМУ	86
Цімоха Р. Р. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПУ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ	91
Шачковська Л.С., Цимбал В.О. ПАРТІЯ ЯК ІНСТИТУТ ФОРМУВАННЯ ТА АРТИКУЛЯЦІЇ ІДЕОЛОГІЇ В ПОЛІТИЦІ	96

ЛІТЕРАТУРА:

1. Авдєєв О. О., Шевелєв К. Є. Принцип презумпції невинуватості в системі захисту прав і свобод людини. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2019. Спец. вип. С. 114–120.
2. Бобік В. П. Історико-правова характеристика розвитку презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини в кримінальному провадженні України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2017. Вип. 43(2). С. 154–157.
3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Котуха О. С. Презумпція невинуватості – історико-правовий аспект. Кримінальне право та кримінальний процес. №1 (14). 2009. С. 51–58.
5. Марочкін І.Є., Москвич Л.М., Каркач П.М. та ін. Організація судових та правоохоронних органів. Підручник. – Харків, 2014. – 448 с.
6. Мирошниченко Т. М. Реалізація засади презумпції невинуватості в процесі кримінального процесуального доказування. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. Вип. 40. Т. 2. 2016. С. 118–122.
7. Пономаренко Д. Порушення принципу презумпції невинуватості: процесуальні наслідки. 2016. URL: <https://blog.liga.net/user/ponomarenko/article/24206>
8. Чохрій Т. Принцип презумпції невинуватості в римському праві і процесі. 2012. URL: <https://naub.ua.edu.ua/2012/pryntsyp-prezumpsiiji-nevynuvatosti-v-rymskomu-pravi-i-protsesi/>
9. Чумак К. Презумпція невинуватості у національному законодавстві і практиці Європейського суду з прав людини. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. №2. 2017. С. 177 – 183.

**Шачковська Л.С., к. політ. н., доц.
Цимбал В.О., к. юр. н., доц.
УДПУ імені Павла Тичини**

ПАРТІЯ ЯК ІНСТИТУТ ФОРМУВАННЯ ТА АРТИКУЛЯЦІЇ ІДЕОЛОГІЇ В ПОЛІТИЦІ

Підвищений інтерес дослідників до феномену ідеології на межі ХХ-ХХІ ст. є наслідком глобальної трансформації суспільного життя в цілому та політичного процесу зокрема. Такі зміни спонукають до пошуку нових смислів та формування інноваційних теоретичних парадигм соціального процесу, що відповідали б соціоекономічному та політичному контексту. Особливо гостро ця проблема постає в країнах та суспільствах, що опинились у ситуації світоглядної дезорієнтації внаслідок

фундаментальних змін як на державному, так і на індивідуальному, духовному рівні. До таких держав належить і Україна, у якій після здобуття незалежності актуальним є питання політичного та аксіологічного самовизначення, а відтак і формулювання загальнонаціональної ідеології як базису політичного курсу країни.

Ідеологія є інструментом у руках влади, використовуючи який вона може досягати як суто власних цілей, так і формувати могутню державу. Але сама по собі ідеологія – це лише систематизована сукупність певних ідей. Для її перетворення з теоретичної конструкції в практичну основу з метою вироблення і досягнення політичних цілей необхідна наявність інституту, який міг би артикулювати суспільні інтереси, декламувати доктринальні політичні ідеали та втілювати їх у життя. Найбільшого впливу ідеологічний компонент у своєму практичному втіленні досягає в партійній діяльності. Партійне будівництво тісно пов'язане з визначенням та розробкою ідеології, що формує орієнтири партії у творенні політики.

Партійне будівництво тісно пов'язане з визначенням та розробкою ідеологічних конструкцій, що формують орієнтири партії у вирішенні важливих суспільних проблем та творенні державної політики. Це взаємообумовлений процес: теоретичні концепції впливають на політичні рішення, а практичні оцінки подій і явищ впливають на зміст ідеології. Своєрідним посередником у цьому процесі є політичні партії. Вони транслюють окремі інтереси зі сфери громадянського суспільства у сферу політичних рішень, де вони стають фактом політичних вимог і перетворюються на державні рішення, які вони і здійснюють, перебуваючи при владі. Прихильність до певної ідеології і є тим, що відрізняє партії від профспілок, суспільних рухів і об'єднань за інтересами, адже сама історія виникнення політичної партії як політичного інституту пов'язана з захистом інтересів певних суспільних груп, формуванням ціннісних орієнтирів політики, конкретних стратегій для державного та суспільного розвитку.

Прототипи сучасних політичних партій почали з'являтися наприкінці XVII – на початку XVIII ст. у період утвердження капіталізму і формування інститутів представницької демократії. Передумовою їх появи було протистояння інтересів земельної аристократії та торгово-промислових кіл. Спочатку партії не були згуртованими, націленими на боротьбу за владу. Зазвичай, це були опозиційно налаштовані утворення, що представляли інтереси певних верств суспільства. У цей період партії існували радше як політичні партії-клуби, елітарні об'єднання політиків-однодумців чи наукові товариства. Пізніше, з виходом на політичну арену робітничого класу (2 пол. XIX ст.), з'являються масові соціалістичні і соціал-демократичні партії [2, с. 33]. Через їх опозиційність їхня участь у політичному процесі сприймалася неоднозначно, їм було важко завоювати гідний правовий статус та зайняти важливе місце в очах суспільства. Владна верхівка здебільшого розглядала політичні партії саме як джерело

кризи та безладу у суспільстві. Так, деякі філософи класичної школи, А. де Токвіль та Дж. Мілль оцінювали партії негативно. Натомість Ф. Бекон і Е. Берк, навпаки – лояльно [1, с. 14].

Пізніше партії поступово зміцнили свій правовий і політичний статус та стали сприйматись як невід'ємний елемент політичного життя суспільства, держави та її владних інститутів. Окрім захисту інтересів конкретної суспільної групи та опозиції до влади, партії починають ставити собі за мету здобуття влади для поширення власних ідей у суспільстві та можливості впливу на державотворчий процес. Вони стають причетними до здійснення усіх етапів політичного процесу. Партії артикулюють та агрегують інтереси громадян, та, перетворивши їх у державні рішення, державну політику, формують уряд для творення та здійснення державної політики на основі декларованих ними принципів та ціннісних орієнтирів.

Наслідком розвитку партії як інституту та розширення її функцій стає активна фаза дослідження політичних партій, причин їхнього виникнення, ролі в межах державної політики та взаємозв'язок із іншими суспільними утвореннями. Проте через складність структури та різноманіття функцій перед дослідниками постала проблема відсутності єдиного підходу до визначення політичної партії та її ознак. Як наслідок, виникає вузьке й широке розуміння визначення «політична партія».

При вузькому підході критерієм визначення переважно обирають функції політичної партії. Одним із перших дослідників в межах цього підходу був Е. Берк, згідно з яким «партія – це стійке об'єднання людей, яке намагається спільними зусиллями на основі власних загальних принципів служити загальнонаціональним інтересам» [1, с. 16]. Визначення партії, пов'язане з реалізацією функцій представництва, участі в боротьбі за владу та її здійснення, було запропоновано М. Вебером: «партіями повинні іменуватися засновані на (формально) вільній агітації об'єднання, що мають на меті отримання влади для своїх керівників усередині спільноти, а для їх активних членів – надання за допомогою цього шансів у реалізації своїх предметних цілей або досягненні особистих вигод» [2, с. 34].

В межах вузького підходу поширеним є і трактування партії з точки зору її організаційної структури. За М. Дюверже, «в природі організації сучасних політичних партій, їх сутність розкривається більш повно, ніж у програмах або класовому складі: партія є спільність на базі певної специфічної структури» [2, с. 35].

На відміну від вузького підходу, широкий намагається максимально охопити всі аспекти існування та діяльності політичних партій. Одне з найбільш поширених «широких» визначень політичної партії запропонували Дж. ЛаПаломбара і М. Вайнер. Вони виділили чотири визначальні характеристики політичної партії: 1) функціонує протягом тривалого часу, тобто середня тривалість політичного життя якої довша за

тривалість життя її керівництва; 2) місцева, добре впорядкована і життєздатна організація, яка підтримує регулярні й різноманітні зв'язки з іншими організаціями країни; 3) ціль – завоювання влади, наявність твердого бажання державних та місцевих керівників організації здійснювати владу, а не лише впливати на неї; 4) прагнення організації отримати широку народну підтримку засобом виборів або в якийсь інший спосіб [7, с. 32].

В іншому варіанті Дж. ЛаПаломбара уточнив цей перелік індикаторів: 1) ідеологія – будь-яка партія є носієм ідеології або виражає певну орієнтацію, специфічне бачення соціального світу та місця у ньому людини; 2) організація – відносно тривале у часі об'єднання людей, що веде свою діяльність на національному, регіональному та локальному рівнях; 3) мета – здобуття та реалізація влади; 4) мобілізація – кожна партія прагне забезпечити собі підтримку народу: від голосування до активного членства у ній [7, с. 32].

Однією із характеристик партії як політичного інституту є її прихильність до певної ідеології. Кожна політична партія розробляє свою партійну ідеологію чи політичну платформу. Під політичною платформою розуміють теоретико-методологічне підґрунтя партії, що покликане дати уявлення про те, яку політику в різних сферах суспільного життя буде проводити партія. Партія формулює свою програму на основі відповідної ідеології і трактує її як застосування ідеологічних підходів до конкретно-історичних умов [4, с. 494]. До того ж політичні партії не лише виражають інтереси певних соціальних груп, але й активно їх формують. Сучасні партії, як правило, намагаються представити себе як виразників суспільних інтересів всього населення, а не як представників конкретної меншини. Кожна партія переслідує мету переконати в своїй ідейній правоті якомога більшу кількість громадян. Як зазначає Г. Феєн: «Партія мусить розробити тільки їй притаманний профіль, який чітко відрізняв би її від усіх інших партій. За допомогою своєї програми партія самовизначається і визначає своє місце, свої позиції в державі та суспільстві. В програмі принципів формулюються базові цінності, ... а на цій основі розробляється загальна концепція побудови держави, суспільства та економіки» [6].

Отже, політична партія як інститут займає особливе місце в політичній системі суспільства і є посередником між державою і громадським суспільством. Вона є не лише носієм певної ідеології, а й формулює її в межах суспільного життя та політичного процесу.

По-перше, ідеологія в межах політичного життя слугує аксіологічним орієнтиром для творення політики, відображає систему цінностей суспільства і держави та формулює стратегічні цілі для державного розвитку загалом.

Партія як політичний та суспільний інститут є не лише носієм певної ідеології, а й формулює її в межах суспільного життя та політичного процесу. Основною метою партії є артикуляція та агрегація суспільних

запитів, та створення на їх основі власної доктрини та сукупності взаємопов'язаних і систематизованих принципів, цінностей, цілей та ідеалів, що лежать в основі її діяльності.

По-друге, в основу поділу політичних партій за ідеологічною ознакою покладене неоднакове розуміння різними політичними силами загально визнаних людських цінностей, таких як: свобода, рівність, справедливість, солідарність, а також різні погляди на вектор розвитку держави, місце індивіда в суспільстві та його взаємозв'язок із державним апаратом. Перша спроба сегментації політичного спектру за фактором ідеологічної приналежності була здійснена під час Великої французької революції, саме тоді з'явився поділ політичних течій на «правих» та «лівих». Він є релевантним і до тепер, проте оскільки феномен ідеології, а відповідно й ідеологічна ідентичність партій залежить від соціально-економічних та суспільно-культурних особливостей, відповідно «ліво-правий» континуум потребує постійного доповнення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гонюкова Л., Політичні партії як інститут державної політики та управління: теоретико-методологічний аналіз : монографія / Лілія Гонюкова ; за наук. ред. д-ра політ. наук Л. Є. Шкляра. – К. : НАДУ, 2009. – 392 с.

2. Клімова Г. П. Генеза і функціональні особливості політичних партій / Г. П. Клімова. // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2018. – №2 (37) – С. 31–45.

3. Маслова Е. А. Эволюция представлений об идеологии в политической теории / Е. А. Маслова. // Международные отношения. Политология. Регионоведение. Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. – 2011. – № 6 (1) – С. 315–319.

4. Морарь М. В. Партійна ідеологія сучасної України: стан та перспективи / М. В. Морарь. // Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». – 2014. – № 84. – С. 492–496.

5. Недюха М. Ідеологія як критерій класифікації політичних партій / М. Недюха, О. Михайлич. // Політичний менеджмент. – 2006. – №2 – С. 45–53.

6. Феен Г.–Й. Розвиток партійних систем у посткомуністичних країнах ЄС. – 2007. – 15 с. // Сайт Представництва Фонду ім. Конрада Аденауера в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kas.de/wf/doc/kas10201-544-13-30>.

7. Шипунов Г. В., Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія / Г. В. Шипунов. – Львів: Простір-М, 2018 – 470 с.

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНИХ НАУК**

Матеріали VI Всеукраїнської наукової конференції

26 березня 2020 року

Підписано до друку [redacted]. [redacted].2020 р. Формат 60x90 1/32.
Папір офсетний. Обл.-вид. арк. [redacted]. Ум. друк, арк. [redacted].
Тираж 300 прим. Замовлення № 000 [redacted].

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com